

Pismo Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego dotyczące warunków zmiany stopy procentowej kredytu w umowie kredytowej

**Narodowy Bank Polski
Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego**

Warszawa 2005-11-30

**Prezesa
zarządów banków**

Z uzyskanych przez nadzór bankowy informacji wynika, iż w praktyce funkcjonowania banków występują nieprawidłowości związane ze stosowaniem art. 76 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.) w zakresie określania w umowie kredytowej warunków zmiany stopy procentowej kredytu. Nieprawidłowości te dotyczą braku określenia warunków lub bardzo ogólnego określenia warunków zmiany stopy procentowej kredytu.

Zgodnie z art. 76 ustawy - Prawo bankowe zasady oprocentowania kredytu określa umowa kredytu, z tym, że w razie stosowania stopy zmiennej należy określić w umowie kredytowej warunki zmiany stopy procentowej kredytu. Natomiast zgodnie z art. 69 ust. 1 pkt 5 ustawy - Prawo bankowe umowa kredytu powinna określać wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany. W praktyce powstaje problem, w jaki sposób w umowie mają być określone warunki zmiany stopy procentowej kredytu. Ustawa - Prawo bankowe nie przesądza o sposobie ustalenia tych warunków. W tym zakresie należy się więc kierować zasadami ustalonymi w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a także Trybunału Konstytucyjnego¹. Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach podkreśla, iż zmiana oprocentowania kredytu nie może być pozostawiona dowolnej ocenie banków. Powyższe poglądy SN miały wpływ na ukształtowanie obowiązującego brzmienia art. 76 ustawy - Prawo bankowe. Nie budzi także wątpliwości ich zastosowanie w obecnym stanie prawnym.

W związku z powyższym przypominam wynikające z orzecznictwa Sądu Najwyższego zasady, jakimi powinny kierować się banki określając warunki zmiany stopy procentowej kredytu:

- *postanowienia umowy kredytu bankowego w której przyjęto, że kredytodawca jest uprawniony do zmiany stawek oprocentowania, jest bezskuteczne, jeżeli w umowie nie określono jednocześnie konkretnych okoliczności, od jakich zmiana ta jest uzależniona;*
- *do skuteczności klauzuli o zmiennym oprocentowaniu kredytu, [...] konieczne jest, ale zarazem i wystarczające, aby strony określiły w niej przesłanki (tj. stany faktyczne), których zaistnienie aktualizuje kompetencję banku do zmiany oprocentowania kredytu (w szczególności jego podwyższenia). Z tego punktu widzenia za całkowicie wystarczające należałoby uznać postanowienie umowne upoważniające bank do podwyższenia oprocentowania w razie, np. wzrostu stopy procentowej kredytu refinansowego bądź stopy inflacji o określony procent;*
- *zastrzeżenie w regulaminie bankowym, stanowiącym treść umowy zawieranej z bankiem o udzielenie kredytu bądź pożyczki albo treść umowy o prowadzenie rachunku bankowego*

(oszczędnościowego bądź lokat terminowych) - uprawnienia do zmiany przez bank w czasie trwania umowy wysokości oprocentowania bez wypowiedzenia umowy, wymaga dla swej skuteczności określenia konkretnych okoliczności, od jakich zmiana ta jest uzależniona;
- zmiana stopy procentowej pełniącej funkcję regulatora polityki pieniężnej, np. stopy kredytu lombardowego, stopy redyskontowej, może być jednym z czynników wpływających na zmianę oprocentowania kredytu, ale nie jedynym;
- okoliczności, od zaistnienia których ma być uzależniona zmiana wysokości oprocentowania kredytu, powinny być tak skonkretyzowane, aby w przyszłości mogła być dokonana należyta ocena, czy rzeczywiście one wystąpiły;
- określenie kryteriów zmiany stopy oprocentowania kredytu powinno pozwalać na skontrolowanie przez sąd dokonanych przez bank zmian stawek odsetkowych w razie zakwestionowania tych zmian przez klienta;
- szczegółowe określenie uwarunkowań faktycznych zmiany wysokości oprocentowania stwarza kredytobiorcy możliwość dokonania wyliczeń co do celowości i opłacalności zaciągnięcia kredytu, umożliwia szybkie dostosowanie się do sytuacji, w której stosownie do umowy musi się spodziewać podwyższenia stopy oprocentowania, a tym samym do uniknięcia ewentualnych strat.

W odniesieniu do zawierania przez banki umów kredytowych z konsumentami w rozumieniu k.c. należy zwrócić uwagę na treść art. 385¹ k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. Należy uznać, iż samo zastrzeżenie w umowie zmiennej stopy oprocentowania kredytu nie stanowi niedozwolonej klauzuli umownej w rozumieniu art. 385¹ k.c. Jednak sposób określenia przez bank warunków zmiany stopy procentowej kredytu może podlegać ocenie z punktu widzenia naruszenia interesów konsumenta i w tym zakresie banki powinny zachować szczególną staranność, w szczególności - w odniesieniu do precyzyjnego, jednoznacznego i zrozumiałego dla konsumenta określenia tych warunków.

Biorąc pod uwagę powyższe proszę Panią Prezes/Pana Prezesa o zapewnienie przestrzegania przez banki ww. zasad określania w umowie kredytowej warunków zmiany stopy procentowej kredytu.

Z poważaniem
Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego
(-)
Wojciech Kwaśniak

do wiadomości:
KIBR